

PSALM 73

JOHAN DELAMEILLEURE

Als geloven schuurt met de werkelijkheid - Psalm 73

1 Een psalm van Asaf.

2 Ja, God is goed voor Israël, voor wie zuiver zijn van hart!

3 Toch had ik bijna een misstap begaan, bijna waren mijn voeten uitgegleden,

4 want ik keek met afgunst naar de dwazen, benijdde het geluk van wie kwaad doen.

5 Tot hun dood blijven zij voor ziekte gespaard, hun buik is goedgevuld,

6 aardse kwellingen kennen zij niet, het lijden van anderen gaat aan hen voorbij.

7 Daarom is hoogmoed hun halssieraad en bedekt geweld hen als een mantel,

8 hun ogen puilen uit het vet, van eigenwaan zwelt hun hart.

9 Ze spotten, spreken kwaad en dreigen vanaf hun hoge zetels,

10 ze zetten een mond op tot aan de hemel en hun tong roert zich overal op aarde.

11 Daarom lopen de mensen achter hen aan, drinken hun woorden in als water

12 en zeggen: 'Hoe zou God iets weten? Heeft de Allerhoogste een antwoord?'

13 Zo zijn de goddelozen ten voeten uit, ze verrijken zich, onverstoorbaar.

14 Ja, vergeefs hield ik mijn geweten zuiver en waste ik mijn handen in onschuld!

15 Want ik werd gestraft, dag aan dag, en geslagen, elke morgen weer.

1/ Asaf

Asaf is een prominente Leviet, aangesteld door koning David als een van de hoofdmuzikanten bij de Ark van het Verbond. Hij wordt beschouwd als de auteur van 12 psalmen (Psalm 50 en 73-83). Hij bekleedde een bijzonder belangrijke functie in het (geestelijk) leven van Israël. Dat hij zo'n straffe en eerlijke taal spreekt en twijfels uit in zijn psalm 73 is dus zeker vermeldenswaard.

Anderzijds is het zo dat zijn naam 'verzamelaar' betekent. Het zou dus ook kunnen dat hij spreekbuis was voor medegelovigen, die hun vragen en twijfels echter niet zo maar kunnen of durven verwoorden.

Om over na te denken: Mag je twijfels uiten? Mag je twijfels publiceren? Kun je tegelijk eerlijk geloven en toch worstelen? Kun je vasthouden aan een geloofswaarheid, ook als je gevoel iets anders zegt?

2/ Geloofsbelijdenis - vers 1

Asaf begint zijn psalm met een vrome stelling, een soort geloofsbelijdenis. Of is het eerder een cliché? Bij sommigen roept het toch al vragen op. Was en is God enkel goed voor Israël, en dan meer specifiek voor zij die dan ook nog eens 'rein van hart' zijn? Of is God goed voor iedereen?

Die beginstelling komt niet zomaar uit de lucht vallen. Ook **David** ging daarvan uit (psalm 24): **"Die rein is van handen en zuiver van hart, die zal van de Heer een zegen wegdragen"**. Voor Israël was het boek **Deuteronomium** heel duidelijk: Als je luistert naar de stem van de Heer word je gezegend: op het veld, je vee, je schuur, tegenover je vijanden, tegen onheil...

En omgekeerd: ziekte, ellende, onheil werden gezien als rechtstreeks gevolg van of straf voor zonde en ontrouw. Denk maar aan het verhaal van de blindgeborene in Johannes 9, waar de discipelen vragen: **"Wie heeft gezondigd, hij of zijn ouders?"** Jezus gaat hier tegenin: **"Noch hij noch zijn ouders..."**

Om over na te denken: Is het echt zo zwart wit? Zo simpel? Wat voor Godsbeeld roept dit op?

En wat bedoelt Prediker dan in zijn derde hoofdstuk waar hij zegt dat alles zijn tijd heeft, zowel lachen als huilen, liefde en haat, regen en zonneschijn?

→ Ben jij al geconfronteerd geweest met vrome clichés die niet standhouden in het licht van de realiteit?

→ En ook dit: Welke geloofswaarheid houd jij vast, ook als je gevoel iets anders zegt?

3/ Realiteitscheck: de crisis van Asaf

Vers 2 geeft een switch aan: TOCH... Asaf zegt dat hij bijna de mist was ingegaan, dat zijn voeten bijna waren uitgegleden. Hij wordt geconfronteerd met de werkelijkheid, en die lijkt de vrome beginstelling tegen te spreken. Hij keek naar mensen die arrogant, gewelddadig, goddeloos waren en daarbij nog zwolgen in eigenwaan, en toch leken zij gezond, rijk en zorgeloos te leven (v. 2-9).

De verzen 10 en 11 geven aan dat dit contrast tussen vrome clichés en de realiteit voor heel wat mensen aanleiding is om hun Godsbeeld en hun geloof in vraag te stellen: **"Daarom lopen de mensen achter hen aan, drinken hun woorden in als water en zeggen: 'Hoe zou God iets weten? Heeft de Allerhoogste een antwoord?'"**

Het voorbeeld van de welvarende goddelozen is verlokkelijk. Naar hen wordt gekeken en geluisterd. De hemel lijkt immers gesloten, God lijkt onverschillig, dus...

Opmerkingen:

- Asafs pijn zit niet alleen in de voorspoed van de goddelozen, het heeft ook te maken met vergelijken, met afgunst (zie v. 3).
- De beschrijving die Asaf geeft van het 'geluk en welzijn' van de goddelozen is niet helemaal realistisch, op zijn minst sterk overdreven. Misschien heeft dit te maken met tunnelvisie? Door frustratie verengt zijn blik. Bovendien lijkt hij geen rekening te houden met mogelijke façades: soms ziet de buitenkant er heel mooi uit, maar is er veel ellende achter het masker. Dit zie je soms op sociale media, waar meestal enkel hele mooie berichten worden geplaatst om er prat op te gaan 'hoe goed het wel gaat'...
- Ook zijn eigen ervaring lijkt overdreven: "Ik werd gestraft, dag aan dag, en geslagen, elke morgen weer." Overweldigd door tegenslag? Frustratie? Niet meer in staat om ook het goede te zien?

Vers 13 is interpellierend. Asaf ervaart een gevoel van zinloosheid: "Ja, vergeefs hield ik mijn geweten zuiver en waste ik mijn handen in onschuld!" Dit roept een bijzonder belangrijke vraag op: waarom ben je gelovig? Waarom probeer je goed te zijn? Waarvoor doe je het? Wat is het nut?

Om over na te denken

- "Ze drinken hun woorden in als water."
Vandaag zou je kunnen stellen dat heel wat mensen de vele boodschappen op het internet (fake news, extreme standpunten, complottheorieën, ...) gretig 'drinken'.
- Waarom gelovig zijn? Waarom goed zijn? Om een beloning te ontvangen (zegen / het eeuwige leven) of omdat het je leven hier en nu, en je relaties, goed en mooi kunnen maken?

TWIJFEL

Waarom twijfelen mensen?

Zou het kunnen dat er twijfel en twijfel is?

- **Job:** persoonlijke problemen, waardoor hij bijna gekraakt wordt. En dan komen zijn vrienden hem nog om de oren slaan met vroom klinkende algemene uitspraken
- **Humanist:** iemand die het moeilijk heeft met de goedheid van God aan de ene kant, al dat onrecht en zoveel miserie aan de andere kant.
- **Emotionele twijfelaar:** "ik voel niet wat ik zou willen voelen, of wat anderen voelen of lijken te voelen. Wanneer ik bid, dan voel ik God niet"...
- **Thomas – intellectuele twijfel:** eerst zien en dan geloven; moeite om geloof en wetenschap te harmoniseren; moeite met het soms super naïeve van gelovigen... Thomas zou niets liever willen dan geloven, maar kan het niet zo maar...
- **Rebelse twijfelaar,** zoals de leiders in Israël, die ook twijfelden of Jezus wel was opgestaan, maar die - heel anders dan Thomas - niets liever wilden dan dat het een fabeltje was... voor hun eigen belang!

4/ Het keerpunt: TOTDAT - Zolang... maar nu...

- 15Maar zou ik spreken als zij, ik pleegde verraad aan Gods kinderen!
16Dus bleef ik nadenken, ik wilde weten waarom – het was een vraag die mij kwelde,
17**tot (totdat)** ik Gods heiligdom binnenging en mij hun einde voor ogen bracht.
18Ja, u zet hen op een glibberig pad en stort hen in een diepe afgrond.
19In een oogwenk is het met hen gedaan, hun ondergang, hun einde is een verschrikking.
20Ze zijn als een nachtmerrie na het ontwaken, Heer, bij het opstaan verjaagt u ze als beelden uit een droom.
21**Zolang** ik verbitterd was, gekwetst van binnen, 22dom en dwaas, was ik bij u als een redeloos dier.
23**Maar nu** weet ik mij altijd bij u, u houdt mij aan de hand
24en leidt mij volgens uw plan. Dan neemt u mij weg, met eer bekleed.
25Wie buiten u heb ik in de hemel? Naast u wens ik geen ander op aarde.
26Al bezwijkt mijn hart en vergaat mijn lichaam, de rots van mijn bestaan, al wat ik heb, is God, nu en altijd.
27Wie ver van u blijven, komen om, wie u ontrouw zijn, verdelgt u.
28Bij God te zijn is mijn enig verlangen, mijn toevlucht vind ik bij God, de HEER.
Van al uw daden zal ik verhalen.

Asaf geeft aan dat hij het bijzonder moeilijk had. Hij zat met vragen die hem 'kwelden'. Hij bleef maar nadenken en tobben, hij wilde weten waarom.

Wat heeft Asaf geholpen om stand te houden niettegenstaande alles?

1. **Vers 15: solidariteit!**? Je medegelovigen niet in de steek laten. Steun... kunnen rekenen op elkaar, ook en misschien vooral wanneer het moeilijk gaat, wanneer je in geloofscrisis zit. Dus niet vooral vermanen, verwijten, uitsluiten! We kunnen elkaar echt wel helpen wanneer het moeilijk gaat!
2. **Vers 16: nadenken** (bekijken, mediteren). Willen weten waarom. Mag / moet je op zoek naar antwoorden? Is willen begrijpen in strijd met geloof? Eigenlijk is vragenstellen eigen aan mensen (denk maar aan kinderen die voortdurend afkomen met wat? hoe? waarom?). De Hebreeuwse werkwoordsvorm is wel een intensieve vorm. Obsessief met iets bezig zijn. Vandaar ook vertalingen als tobben, kwellen... Echter: Is er altijd een antwoord? Meer informatie kan soms helpen (bv. een Bijbeltekst die je beter begrijpt), maar dat is niet altijd de ultieme oplossing...

3. **Vers 17: Gods heiligdom binnen gaan?** Hoe doen wij dat? Een beetje in de kerk komen zitten? Is dat de oplossing? Het kan zeker helpen, toch als je deel uitmaakt van een warme, begripvolle gemeenschap! 'Gods heiligdom binnengaan' kan ook betekenen: tot God naderen, veranderen van sfeer, loskomen van je sleur, van je tunnelvisie, je obsessie, je opgesloten zitten... Ademruimte en zuurstof krijgen...

Soms verandert de situatie niet, maar wel ons perspectief. Leren groter te kijken dan de omstandigheden. En ja, gebed, lofzang, dankbetuiging kunnen ons helpen om anders tegen de realiteit aan te kijken!

Vers 28 is ook betekenisvol: "Van al uw daden zal ik verhalen." Hier zou het lied 'Tel uw zegeningen' zeker passen. Vergeet de mooie en goede dingen niet, blijf ook daar oog voor hebben!

4. **Vers 17-20: op hun einde letten.** Moet ik me beter voelen door te zeggen dat die anderen uiteindelijk hel en verdoemenis te wachten staat? Dit lost zeker mijn problemen niet op... Het Hebreeuwse woord 'einde' betekent ook: vervolg, toekomst. Dan gaat het niet enkel over 'het oordeel later', maar ook: leer verder te kijken dan je neus lang is. Niet alleen visie op het einde, maar visie zonder meer. Let bijvoorbeeld eens op de concrete gevolgen van 'zonde', wat allemaal kapotgemaakt wordt (gezondheid, relaties, ...). Zijn de woorden verschrikking, nachtmerrie niet jammerlijk actueel? Asaf gebruikt ook een suggestief beeld door het woord 'glibberig' te gebruiken. Het suggereert hoe makkelijk een situatie uit de hand kan lopen en ontaarden. Voorbeelden genoeg van hoe onze wereld kan 'afglijden' ondanks alle 'voortgang'! Soms weet je wat iets begint, maar niet waar het eindigt...

Om over na te denken

Wat helpt u om (geloofs)crisis te boven te komen? Waar zoek jij perspectief als je vastloopt?

Wat helpt om groter te kijken dan de omstandigheden?

Heb je zelf al meegemaakt dat stilte, gebed of samenkomst je blik veranderde?

5/ Nieuw inzicht

De Psalm eindigt heel mooi. Asaf vertelt over een hele evolutie die hij doormaakt. Vertrekkend van een algemene geloofsbelijdenis, gaat hij door tegenslagen en twijfel, maar hij is altijd 'bij God gebleven'.

GOD... Zelfs als je niet meer zeker bent hoe of wat je gelooft of waar je aan toe bent... Gooi met het badwater niet ook het kind weg, ander heb je gewoon niets meer...

Verzen 21 en 22 Asaf is scherp en eerlijk: "21 **Zolang ik verbitterd was, gekwetst vanbinnen, dom en dwaas, was ik bij u als een redeloos dier.**" Verbitterd, gekwetst, dom en dwaas, als een redeloos dier... maar bij U! (ook de v. 23 en 28)

Verzen 21-28 zijn volgens de Joodse schrijver Martin Buber, een Joodse godsdienstfilosoof en denker, een beschrijving van geloof. In het Joodse denken is geloof niet theoretisch, maar heel concreet en praktisch: vasthouden aan, vastkleven in vertrouwen. "Ik heb twijfels, problemen... soms ben ik als een redeloos dier (een ezel, een dolle koe, een kip zonder kop) ... maar ik blijf bij U in volle vertrouwen (ook al wankelt dat soms)!"

Het Hebreeuwse woord EMUNA, vertaald als geloof - vertrouwen, komt van het beeld van een moeder die haar kind liefdevol en stevig in de armen houdt om het te voeden.

In 1947, na de verschrikking van WO II, schreef Rabbi Steinberg een boek over het Joodse geloof. Hij kreeg te maken met scherpe aanvallen: hoe kun je in God blijven geloven na de verschrikking van de concentratiekampen? Hij antwoordde: Hoe kun je dan juist niet geloven in God? Wat blijft er, wat heb je nog als je dan niet in God gelooft? Hoe kun je dit aan als je niet gelooft in God!

Belangrijk: 'Bij God zijn...' ligt niet aan God, want Hij is de God (JHWH) die erbij wil zijn... als wij dat willen.

Mijn voeten gleden bijna weg,
toen ik keek naar wat de trotsen hadden.
Hun wegen leken glad en goud,
de mijne smal, met stille tranen.
Ik telde hun geluk
en verloor bijna mijn eigen hart.
Tot ik de stilte binnenging
waar Gods licht de dingen anders noemt.
Daar zag ik: niet alles wat schittert, blijft;
niet alles wat breekt, is verloren.
Een hand hield mij vast
nog vóór ik wist dat ik viel.
En toen werd dit mijn rijkdom:
niet hun voorspoed, niet mijn gelijk,
maar dichtbij God te zijn.